

Steiga sašķidrinātās dabasgāzes jautājumā apdraud Baltijas enerģijas pāreju

Kāpēc jaunais terminālis ir Baltijas enerģijas drošības viltus risinājums



Rīgā, iepretim Ministru kabineta ēkai, iedzīvotāji 2023. gada 4.februārī protestē pret Skutes dabasgāzes termināli. Fotogrāfijas autors: Niklāvs Kadiķis

Ievads

Krievijas karš Ukrainā ir darījis redzamus nopietnus trūkumus Eiropas enerģētikas drošības risku pārvaldībā. Karš visvairāk ir ietekmējis Baltijas valstis un Somiju, jo tās ar Krieviju savieno cauruļvadi un pilnībā vai gandrīz nemaz nav pieejami alternatīvi fosilās gāzes avoti. Šīm valstīm, kas bija paļāvušās uz Krievijas fosilās gāzes importu, tagad trūkst pietiekamas alternatīvas infrastruktūras, kas apmierinātu reģiona pieprasījumu. Iepriekšējā desmitgadē lielākie centieni daudzveidot gāzes avotus un samazināt reģiona atkarību no Krievijas bija Klaipēdas sašķidrinātās dabasgāzes (LNG)¹ termināļa būvniecība Lietuvā un *Balticconnector*, pirmais gāzes cauruļvads, kas savieno Somiju un Igauniju.

¹ Termins sašķidrināta dabasgāze (*liquefied natural gas*) tiek izmantots fosilā kurināmā industrijā, lai aprakstītu fosilo gāzi sašķidrinātā stāvoklī.

Papildu informācijai:

Johanna Kuld

Gāzes kampaņas vadītāja
Igaunijas Zaļā kustība
johanna.kuld@bankwatch.org

Uzzini vairāk: bankwatch.org



Valstīs, kas cieš no fosilās gāzes ierobežotās piegādes, valdības ir ierosinājušas veikt ieguldījumus LNG termināļos. Somijai, piemēram, izdevās nodrošināt Inko peldošā termināļa 10 gadu nomu uz čartera līguma pamata. Šis terminālis piegādes tīklam sāka 2022. gada beigās. Latvija izlēma atdzīvīnāt senu priekšlikumu izveidot sauszemes LNG termināli Skultē. Abu šo projektu kopējā maksimālā regazifikācijas jauda ir 9,1 miljardi kubikmetru (mkm) gadā. Neņemot vērā izmantošanas koeficientu, tehniskos ierobežojumus un gāzes pieprasījuma samazināšanos, Klaipēdas, Inko un Skultes termināļi (kopā 13,1 mkm gadā) radītu regazifikācijas jaudas pārpalikumu: vairāk nekā 7 mkm gadā, ņemot vērā reģionālo pieprasījumu (5,6 mkm gadā).

Šī īsā ziņojuma mērķis ir parādīt, ka Baltijas reģionā un Somijā nav vajadzīga jauna pastāvīga LNG infrastruktūra.

Artelys 2022. gada maijā veiktajā pētījumā par gāzes² krājumu nodrošināšanai vajadzīgajiem papildu ieguldījumiem secināts, ka šim reģionam nepieciešama ierobežota apjoma jauna importa jaudas infrastruktūra, un kopš tā laika tā ir iegūta, nomājot Inko peldošo uzglabāšanas un regazifikācijas iekārtu (FSRU). Līdzīgi secinājumi atrodami arī *REPowerEU* plānā, kur izvērtētas papildu fosilās gāzes infrastruktūras vajadzības ES. Pat Gāzes pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkls (ENTSO), kas sagatavoja novērtējumu un ir labi pazīstams ar tieksmi pārspīlēt gāzes pieprasījumu nākotnē, apgalvoja, ka viena pagaidu peldošā termināļa pievienošana jau esošajam Klaipēdas terminālim būtiski atvieglo reģiona pieprasījuma apmierināšanu.³ Visbeidzot *Trinomics* veiktajā *REPowerEU* izvērtējumā parādīts, ka Igaunijas vajadzības liecina: LNG importa spējas palielināšana Igaunijā nav rentabla iespēja, kā dažādot gāzes piegādi, un pietiek ar ciešāku sadarbību reģionā.

Šī īsā ziņojuma pamatā ir brīvi pieejama valdību sniegtā informācija, zinātniskie raksti un ziņojumi, nevalstisko vides aizsardzības organizāciju analīze un publikācijas.

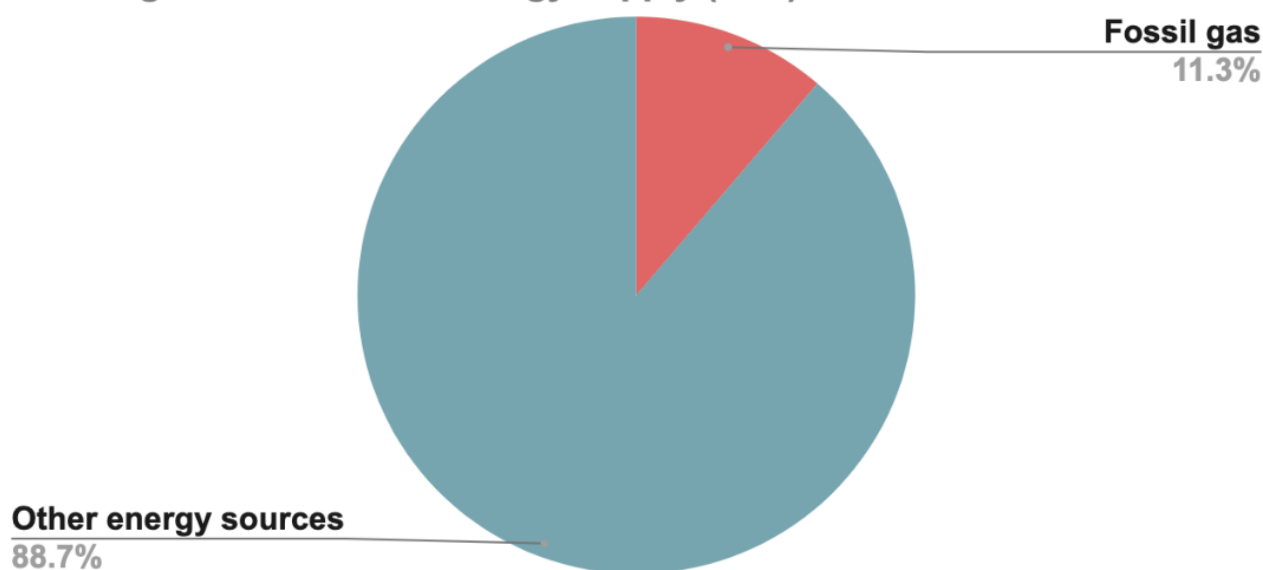
Esošās infrastruktūras pārskats

Lai gan Krievijas gāzes piegādes noslēgšana šim reģionam radīja nopietnu energoapgādes drošības risku, fosilā gāze ir relatīvi maza daļa šajās valstīs lietoto energoresursu vidū. 2021. gadā šo četru valstu kopējais gāzes tirgus patērēja aptuveni 5,6 mkm fosilās gāzes. Teorētiski Klaipēdas LNG terminālis var piegādāt četrus mkm, apmierinot trīs Baltijas valstu pieprasījumu, tā ka tikai par savu vajadzību nodrošināšanu jādomā tikai Somijai. Tomēr to ir sarežģīti aprēķināt, jo Klaipēda tagad apgādā arī Poliju, izmantojot Polijas-Lietuvas starpsavienojumu, kas tika atklāts 2022. gada maijā. Tas palielināja konkurenci pēc LNG termināļa izmantošanas un rada jautājumu, vai Baltijas valstis var apmierināt pieprasījumu. Šis jautājums būs nopietnāks 2023.-2024. gada apkures sezonā, kad Latvijas pazemes krātuvē izbeigsies Krievijas gāzes krājumi un būs mazas izredzes tos atjaunot tikpat viegli kā 2022. gadā.

² Artelys, [‘Does phasing-out Russian gas require new gas infrastructure?’](#), Artelys, Izdots: 18. maijs, 2022.

³ Eiropas Komisija, [‘REPowerEU Plan’](#), Eiropas Komisija, 18. maijs, 2022.

Fossil gas share of total energy supply (TES) in the Baltics and Finland



1. attēls. Fosilās gāzes daļa Baltijas valstu un Somijas kopējā energoapgādē (KEA)⁴

Fosilā gāze 11,3 %
Pārējie energoavoti 88,7 %

1. tabula. Valstu pieprasījums pēc fosilās gāzes⁵

| | Somija | Igaunija | Latvija | Lietuva | Reģions |
|--|----------|----------|----------|----------|----------|
| 2021 | 2,10 mkm | 0,43 mkm | 1,05 mkm | 2,02 mkm | 5,60 mkm |
| 2022 | 1,01 mkm | 0,34 mkm | 0,77 mkm | 1,40 mkm | 3,52 mkm |
| Procentuālās izmaiņas⁶ | -48 % | -22 % | -27 % | -31 % | -37.1 % |

⁴ Starptautiskā Enerģijas aģentūra, [Countries and Regions](#), International Energy Agency, 2021.

⁵ Oxfordas Enerģētikas Institūts, [‘The Baltic gas market: a microcosm of Europe’s struggle to quit Russian gas’](#), Oxford Institute for Energy Studies, septembris 2022.

⁶ Ben McWilliams un Georg Zachmann, [‘European natural gas demand tracker’](#), Bruegel, 13. janvāris, 2023.

2. tabula. Esošā fosilās gāzes infrastruktūra reģionā

| Valsts | Infrastruktūra | Jauda (mkm/gadā) | Statuss |
|--------|--|----------------------|-----------|
| FI | Inko glabāšanas un regazifikācijas kuģis | 5,0 | Darbojas |
| FI | Mangas LNG terminālis | 0,4 | Darbojas |
| FI | Pori LNG terminālis | 0,1 | Darbojas |
| FI | Haminas LNG terminālis | 0,3 | Darbojas |
| FI-EE | <i>Balticconnector</i> | 2,6 | Darbojas |
| EE-LV | EE-LV starpsavienojuma jauda | 2,2 | Darbojas |
| LV | Inčukalna pazemes gāzes krātuve | 4,47 | Darbojas |
| LV-LT | LV-LT starpsavienojums (notiek uzlabošana) | 2,3 (2023. gadā 4,8) | Darbojas |
| LT | Klaipēdas LNG terminālis | 4,0 | Darbojas |
| LT-PL | GIPL starpsavienojums | PLLT 2,4 LTPL 1,9 | Darbojas |
| LV | Skultes LNG terminālis | 4,1 | Ieplānots |
| EE | Paldisku LNG terminālis | nezināma | Ieplānots |

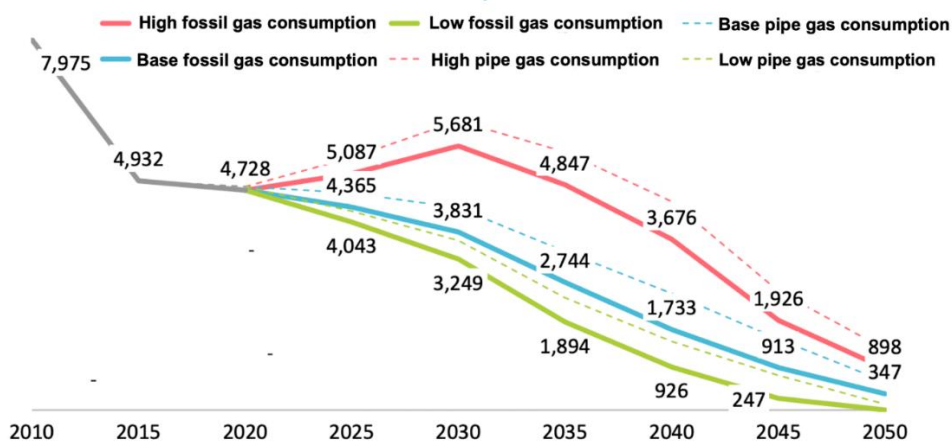
EE – Igaunija, FI – Somija, LT – Lietuva, LV – Latvija, PL – Polija

Fosilās gāzes patēriņa scenāriji Igaunijā un Latvijā

Bāzes scenārijs 2021. gada pētījumā, izsekojot Igaunijas fosilās gāzes pieprasījuma tendencēm (2. attēls) parādīja stabilu gāzes patēriņa samazināšanos par vienu līdz diviem procentiem gadā līdz 2030. gadam, pēc tam tiek prognozēta krasa samazināšanās, jo kļūs rentablas alternatīvās tehnoloģijas (3,8 teravatstundas (TWh) gadā).⁷ Gāzes patēriņa zemākais scenārijs parādīja samazināšanos par diviem līdz trijiem procentiem gadā līdz 2030. g., un arī tajā parādās bāzes scenārijā prognozētais spējais sarukums (3,2 TWh/gadā). Tomēr 2022. gada jaunā īstenība atcēla šajos scenārijos paredzētos termiņus, jo pieprasījums pēc gāzes Igaunijā saruka par 22 procentiem salīdzinājumā ar vidējo pieprasījumu 2019. līdz 2021. gadā.⁸

⁷ Civitta, 'Gaasitarbimise puhtale energiale ülemineku uuring: eesti gaasitarbimise prognoos kuni 2050 aastani', Civitta, 4. jūnijs, 2021.

⁸ Ben McWilliams un Georg Zachmann, 'European natural gas demand tracker'.

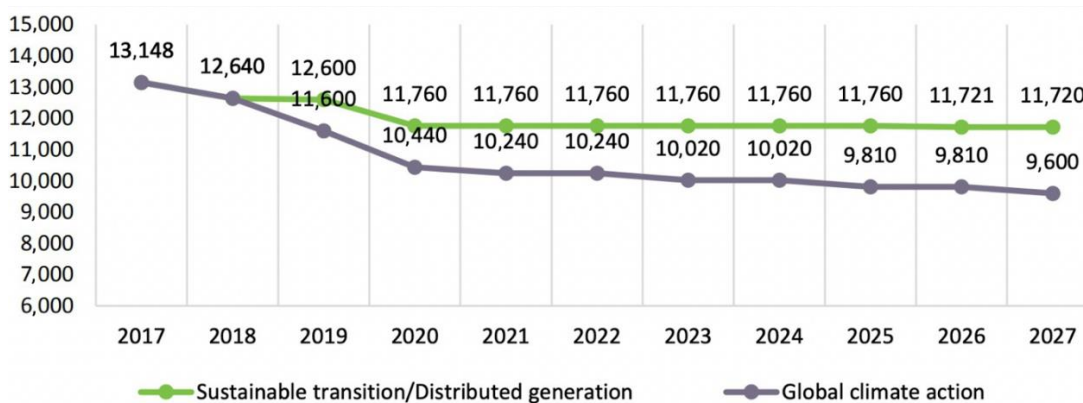


2. attēls. Igaunijas fosilās gāzes patēriņa (gigavatstundās (GWh)) scenāriji⁹

Augsts fosilās gāzes patēriņš
 Pamata fosilās gāzes patēriņš
 Zems fosilās gāzes patēriņš
 Augsts cauruļvadu gāzes patēriņš
 Pamata cauruļvadu gāzes patēriņš
 Zems cauruļvadu gāzes patēriņš

Latvijā fosilās gāzes patēriņš no 2022. gada janvāra līdz oktobrim bija par aptuveni 36 procentiem zemāks salīdzinājumā ar šī paša perioda patēriņu 2021. gadā,¹⁰ kopējā samazināšanās gadā bija 27 procenti. Latvijas pieprasījums pēc gāzes 2021. gadā jau atbilda globālo klimata pārmaiņu rīcības scenārijam (3. attēls), bet pieprasījums pēc gāzes 2022. gadā (0,77 mkm) bija daudz mazāks nekā globālo klimata pārmaiņu rīcības scenārija gāzes patēriņa 2027. gada prognozē (0,98 mkm).

Šie skaitļi parāda negaidīto gāzes patēriņa samazināšanās mērogu un ātrumu Igaunijā un Latvijā.



3. attēls. Fosilās gāzes patēriņa (GWh) prognoze Latvijai līdz 2027. gadam¹¹

Zaļā līnija: ilgtspējīga pāreja/ izklaidēta ražošana
 Pelēkā līnija: globālā klimata pārmaiņu rīcība

⁹ Civitta, 'Gaasitarbimise puhtale energiale ülemineku uuring: eesti gaasitarbimise prognoos kuni 2050 aastani'.

¹⁰ Argus, 'Latvia falls short of EU 80pc storage ambition', Argus, 2. novembris, 2022.

¹¹ Conexus, 'Joint-stock company Conexus Baltic grid: medium-term strategy for 2019-2023', Conexus, pieklūts 13. martā, 2023.

LNG termināļu plāni

Somija

2022. gada maijā Somija parakstīja 10 gadu līgums 500 miljonu eiro vērtībā par uzglabāšanas un regazifikācijas kuģi, lai apmierinātu savu pieprasījumu pēc fosilās gāzes un aizpildītu robu gāzes infrastruktūrā. Termināļa regazifikācijas jauda ir 5,2 mkm gadā, to izmantojot pilnā pakāpē pietiek, lai segtu Somijas, Igaunijas un Latvijas pieprasījumu. Termināļa importa jaudas infrastruktūru pabeidza 2022. gada oktobrī, un tas darbojas kopš 2023. gada janvāra.

Igaunija

Igaunija uzbūvēja savu sašķidrīnātās dabasgāzes transportēšanas pietātni, lai tur būtu iespējams pietauvot Somijas nolīgto uzglabāšanas un regazifikācijas kuģi. Peldošā termināļa pietātnes celtniecība sākās 2022. gada maijā un tika pabeigta tā paša gada oktobrī. Darbu veica *Alexela*, privātuzņēmums, kas pirms tam bija plānojis sauszemes termināļa būvniecību. Igaunijas gāzes un elektrības pārvades sistēmas operators, *Elering*, uzbūvēja 1,2 kilometru garu cauruļvadu, kas savieno peldošo termināli ar *Balticconnector*. Importēšanas jaudas infrastruktūra tika pabeigta 2022. gada novembrī. 2023. gada februārī vēl nebija skaidru plānu, vai tiks nomāts uzglabāšanas un regazifikācijas kuģis. 2023. g. 10. martā Igaunijas uzkrājumu veidošanas aģentūra no *Alexela* nopirka Paldisku pietātni kopā ar ostas infrastruktūru un īpašumu par 31,5 miljoniem eiro (neskaitot PVN). Cena jau bija iepriekš noteikta valdības un *Alexela* garantijas līgumā, ko parakstīja 2022. gada jūlijā.¹²

Latvija

Latvijas valdība izlēma atbalstīt LNG termināļa būvniecību, lai uzlabotu vaksts energoapgādes drošību. Šajā nolūkā Ekonomikas ministrija 2022. gada maijā uzaicināja pieteikties projektu attīstītājus. Tika saņemti trīs pieteikumi. Otrajā kārtā nonāca Rīgas un Skultes termināļa projekti, tika izvērtēti to riski un ekonomiskais pamatojums. 29. septembrī valdība ar īpašu likumu piešķīra Skultes LNG terminālim nacionālo interešu objekta statusu,¹³ tādējādi vienkāršojot un paātrinot projekta izvērtēšanas un ieviešanas procedūras. Likumā teikts, ka terminālim jābūt pabeigtam līdz 2024. gada 15. septembrim.¹⁴ 2023. gada janvārī masu medijos parādījās ziņa: ja turpināsies neskaidrības par privāta LNG projektam vajadzīgām garantijām un stratēģiskajiem investoriem, valsts varētu pieņemt lēmumu uzcelt termināli pašas spēkiem.¹⁵

Reģionālā gāzes tirgus neno vēšamā lejupslīde

Kā ziņo vides domnīca E3G, *REPowerEU* plāna pilna ieviešana līdz 2030. gadam samazinās fosilās gāzes pieprasījumu ES par 52 procentiem.¹⁶ Lai gan ES kopējais plāns vēl nav iekļauts šī reģiona valstu enerģijas plānos, tam jānotiek, 2023. gadā atjaunojot nacionālos enerģijas un klimata plānus (NEKP). Vēlamās zaļās

¹² ERR, 'State buys Paldiski LNG quay from Pakrineeme Port', *ERR*, 10. marts, 2023.

¹³ Likumi, 'Par Skultes sašķidrīnātās dabasgāzes termināli', *Likumi*, 4. oktobris, 2022.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Baltijas Ziņu tīkls, 'Latvian PM says Skulte gas terminal's construction may be financed by the state', *Baltic News Network*, 8. februāris, 2023.

¹⁶ E3G, 'Repowering towards EU gas demand reduction: are we on track?', *E3G*, 21. oktobris, 2022.

pārejas pāātrināšanas enerģētikas nozarē dēļ saruks reģiona pieprasījumu pēc fosilās gāzes, kas savukārt mazinās iecerēto termināļu izmantošanu un rentabilitāti. Baltijas jūras reģionā jau tiek īstenoti daudzi liela mēroga vēja enerģijas projekti, to mērķis ir līdz 2030. gadam saražot 19,6 GW elektrības no atjaunīgajiem avotiem.¹⁷ Šāda rīcība stiprina dekarbonizācijas ceļu sektoros, kas elektrifikāciju uzskata par labāko veidu, kā samazināt atkarību no fosilās gāzes.

Straujais fosilās gāzes patēriņa samazinājums reģionā – 37 procenti salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem – vēsta, ka pieprasījuma sarūkšana par 52 procentiem katrā valstī līdz 2030. gadam noteikti ir iespējama. Lai gan samazinājums daļēji ir radies neparedzētu faktoru, tādu kā laikapstākļu un īslaicīgas pieprasījuma sarūkšanas augsto cenu dēļ, aizvien spēcīgākā patērētāju tendence pāriet no apkures ar gāzi uz alternatīviem risinājumiem noteikti veicinās pastāvīgu gāzes patēriņa samazinājumu. Tallinas lielākā centralizētās siltumapgādes uzņēmuma *Utilitas* izpilddirektors apgalvoja, ka viņiem ir radies vēl nepieredzēti augst pieprasījums, jo patērētāji vēlas pāriet no fosilās gāzes apkures uz centralizēto siltumapgādi, lielākoties gāzes augstās cenas dēļ.¹⁸

Kāpēc LNG nav krīzes risinājums?

1. Nepierādīta gatavība ūdeņraža izmantošanai, bloķēšanas efekts un neizmantojie aktīvi

Fraunhofera Sistēmu un inovāciju pētniecības institūta nesekmīgā veiktā LNG termināļu pārveidošanas par šķidrā ūdeņraža vai amonjaka termināļiem tehnisko iespēju analīze liecina, ka jaunos LNG termināļus plānojošo uzņēmumu apgalvojumi par gatavību pāriet uz H₂ labākajā gadījumā ir neskaidri un nepierādīti.¹⁹ Tā iemesls ir pieredzes trūkums darbā ar šīm tehnoloģijām rūpnieciskā mērogā, neskaidrība par šo degvielu pieprasījumu nākotnē un zināšanu trūkums par komponentu materiālu piemērotību. Tādējādi ir skaidri saskatāmi draudi, ka šie termināļi vidēji ilgā termiņā kļūs par neizmantojamiem aktīviem, jo nav pārliecības, ka tie nākotnē kalpos par atjaunīgās enerģijas avotu nesējiem. Vēl vairāk, darbam ar ūdeņradi gatavs LNG terminālis ir jāuzskata par fosilā kurināmā termināli, kamēr nav zaļā ūdeņraža, ar ko to apgādāt. Pašlaik zaļi ir tikai 0,04 % no pasaulē saražotā ūdeņraža.²⁰

Ņemot vērā mazo iespējamību izmantot infrastruktūru citiem mērķiem, pastāv nopietns risks, ka vai nu šīm valstīm nenovēršami būs jāražo daudz emisiju, vai arī to aktīvi netiks izmantoti jau pirms beigsies to "derīgais" lietošanas laiks.

Ņemot vērā reģiona infrastruktūras jaudu, sarūkošo pieprasījumu pēc fosilās gāzes un apņemšanos izpildīt klimata mērķus un dekarbonizāciju, turpmāki ieguldījumi reģiona LNG jaudas palielināšanā nebūtu tālredzīgi.

¹⁷ Wind Europe, '[Baltic Sea countries sign declaration for more cooperation in offshore wind](#)', *Wind Europe*, 30. augusts, 2022.

¹⁸ ERR, '[Kaugkütte huviliste arv kasvab, kuid liitumisega võib minna aega](#)', *ERR*, 27. jūnijs, 2022.

¹⁹ Fraunhofer Institute for Systems and Innovation Research, '[Conversion of LNG terminals for liquid hydrogen or ammonia: analysis of technical feasibility under economic considerations](#)', *Fraunhofer Institute for Systems and Innovation Research*, 3. novembris, 2022.

²⁰ Starptautiskā Enerģētikas aģentūra, '[Global Hydrogen Review 2022](#)', *International Energy Agency*, septembris 2022.

2. LNG apdraud klimatu

Fosilā gāze sastāv galvenokārt no metāna, siltumnīcas efekta gāzes, kas īslaicīgi, proti 20 gadu laikā, atmosfērā ir 84 reizes spēcīgāka nekā CO₂. Metāna noplūdes notiek ikvienā fosilās gāzes apgādes ķēdes posmā, un LNG tiek uzskatīta par būtiski bīstamāku klimatam nekā pa cauruļvadiem pārvadātā gāze, jo īpaši saistībā ar energoietilpīgo augšupējo procesu, sašķidrināšanu (ieskaitot attīrīšanu) un LNG transportēšanu. Dažos pētījumos aplēsts, ka emisijas salīdzinājumā ar cauruļvadu gāzi ir divas līdz desmit reīžu lielākas.^{21,22} Metāna noplūde no antropogēnām metāna emisijām ir lielāka, nekā tika uzskatīts iepriekš. Jaunākajos ANO Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) ziņojumos uzsvērts, ka steidzami un krasi jāsamazina siltumnīcefekta gāžu emisijas un strauji jāatsakās no fosilās degvielas, tā kļūstot mazāk atkarīgiem no nepierādītām oglekļa dioksīda uztveršanas tehnoloģijām, lai izvairītos no katastrofālākiem klimata pārmaiņu scenārijiem.²³

Tā kā ASV ir nozīmīga loma Eiropas gāzes avotu daudzveidīgošanā, ir jāpiezīmē, ka tur galvenā gāzes ražošanas metode ir hidrauliskā sašķelšana. Ir labi zināma tās negatīvā ietekme uz tuvējām kopienām, vidi un klimatu. Sakarā ar pēkšņo izrūkumu Eiropas gāzes tirgū ASV jau plāno paplašināt LNG eksporta jaudu un atvērt jaunus gāzes ieguves laukus, kas neatbilst nevienam klimata pārmaiņu rīcības mērķim un uz daudziem gadiem palielinātu metāna emisijas. Starptautiskās Enerģētikas aģentūras (IEA) ziņojumā *Net Zero by 2050* uzsvērts,²⁴ ka ceļā uz oglekļa neitralitāti kopš 2021. gada nedrīkst apstiprināt jaunus gāzes ieguves laukus.

3. LNG nav morāla alternatīva Krievijas pa cauruļvadiem piegādātajai gāzei

Lai gan ir progresīvi atzīt, ka tirdzniecība ar kara noziedzniekiem un autoritāriem režīmiem ir amorāla, jo tā tiešā veidā finansē attiecīgos noziegumus, šī loģika nez kāpēc tiek šauri attiecināta tikai uz Krieviju. Tā kā fosilā kurināmā izmantošana ir saistīta ar kariem, vardarbību un cilvēktiesību pārkāpumiem, ir grūti atrast likumīgu partneri masveida daudzveidīgošanai. Acīmredzamās pretrunas, izvēloties, piemēram, Kataru, Ēģipti, Azerbaidžānu un Alžīriju kā Eiropai pieņemamus partnerus, ir caurcaurēm skaidra Eiropas Savienības pašapmāna un divkosības izpausme.

4. LNG tirgus un svārstīgās fosilās gāzes cenas

Tā kā šajā reģionā vislielākās raizes ir sagādājis acīmredzamais alternatīvas fosilās gāzes importa infrastruktūras trūkums, tad nav tikušas apspriestas LNG tirgus izmaksas un prognozes. Enerģētikas analītiķi sagaida, ka 2023. un 2024. gadā²⁵ gāzes cena saglabāsies augsta. Vēsturiskais rekords tika sasniegts

²¹ BBC, '[Climate change: hidden emissions in liquid gas imports threaten targets](#)', BBC, 3. novembris, 2022.

²² Thinkstep, '[Life cycle emissions of natural gas transported by TurkStream](#)', Thinkstep, 1. oktobris, 2020.

²³ Intergovernmental Panel on Climate Change, '[Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change](#)', Intergovernmental Panel on Climate Change, 28. februāris, 2022. Intergovernmental Panel on Climate Change, '[Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Working Group III contribution to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change](#)', Intergovernmental Panel on Climate Change, 4. aprīlis, 2022.

²⁴ Starptautiskā Enerģētikas aģentūra, '[Net Zero by 2050](#)', International Energy Agency, oktobris 2021.

²⁵ U.S. Energy Information Administration, '[Short-term energy outlook: natural gas](#)', U.S. Energy Information Administration, 7. februāris, 2023.

pavisam nesen, proti 2022. gada augustā (EUR 345/ megavatstundā (MWh)).²⁶ 2023. gadā Eiropa atrodas vēl saspīlētākā stāvoklī, salīdzinot ar 2022. gadu, jo šoreiz gāzes krātuves jāpiepilda bez Krievijas gāzes. Tas vēl vairāk palielinās pieprasījumu pēc sašķidrinātās dabasgāzes, kā arī pieprasījums pēc LNG palielināsies Āzijā, kas, visticamāk, veicinās ilgstoši augstas cenas.²⁷

Lai gan 2022. gadā vajadzēja noteikti nodrošināt pietiekamu fosilās gāzes daudzumu un tās importu no alternatīviem avotiem, tagad ir jārikojas plašāk un ātrāk. Gāzes, vienalga, ar cauruļvadu vai kuģi piegādātās, augstā un svārstīgā cena turpinās ietekmēt gan mājsaimniecības, gan ražošanu. Ņemot vērā aizvien lielāko enerģijas un dzīves izmaksu krīzi, valdībām ir gandrīz noziedzīgi izvairīties no atbalsta pārmaiņām, kas var pasargāt mājsaimniecības no šī sloga. Tā kā fosilās gāzes nozare no tā gūs peļņu, tā pašsaprotami izliekas, ka jautājums par augstajām cenām ir mazsvarīgs un nekautrējas veicināt ilgtermiņa sašķidrinātās dabasgāzes līgumus. kā potenciālu veidu nodrošināt gāzi par zemāku cenu, nekonkretizējot, vai ar šo samazinājumu pietiks, lai mājsaimniecības un valdības to varētu atļauties.

Secinājumi

Tie ir tikai jaunākie problemātiskie notikumi nelielajā Baltijas un Somijas gāzes tirgū, kas palielinās reģiona atkarību no fosilā kurināmā bloķēšanas efekta dēļ. Apmēram 500 milonu eiro valsts naudas ir izmantoti tikai ar šo mērķi saistītiem kapitālizdevumiem. Tā vietā, lai katrā valstī izveidotu dārgus, piesārņojošus un drīz vien novecojušus LNG termināļus, šī reģiona valdībām vairāk līdzekļu jāatvēl ļoti nepieciešamajām strukturālajām enerģētikas sistēmas izmaiņām, lai palīdzētu samazināt atkarību no fosilās gāzes. Pastāv nēbopietni draudi, ka reģionā tiks radīta nevajadzīga jauna LNG jauda, tādējādi vienkārši pārnesot importa atkarību uz citām valstīm, nevis atrisinot enerģija satkarības pamatproblēmu.

Par spīti šiem problemātiskajiem notikumiem, Baltijas valstis pagājušajā gadā ir spērušas vairākus lielus soļus pareizajā virzienā, kam būtu jāpalīdz veicināt pozitīvas pārmaiņas mūsu energosistēmā. Igaunija, piemēram, 2022. gada oktobrī pieņēma likumu līdz 2030.²⁸ gadam elektrību simtprocentīgi piegādāt no atjaunīgajiem avotiem, un Latvija ir izveidojusi Klimata ministriju un ievēlējusi apņēmības pilnu ministru.²⁹ Turklāt astoņu Baltijas jūras reģiona valstu partnerība, kurā ietilpst Igaunija, Latvija, Lietuva, Lietuva un Somija, cenšas paātrināt lielus jūras vēja enerģijas projektus un palielināt starpreģionālo sadarbību šajā jomā.³⁰

²⁶ CNBC, '[European natural gas prices return to pre-Ukraine war levels](#)', CNBC, 29. decembris, 2022.

²⁷ International Energy Agency, '[Natural gas markets expected to remain tight into 2023 as Russia further reduces supplies to Europe](#)', International Energy Agency, 3. oktobris, 2022.

²⁸ Riigikogu, '[Energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seadus 656 SE](#)', Riigikogu, 12. oktobris, 2022.

²⁹ Satvijas Sabiedrotie Mediji, '[Latvia's Climate and Energy Ministry begins work](#)', Public Broadcasting of Latvia, 3. janvāris, 2023.

³⁰ Wind Europe, '[Baltic Sea countries sign declaration for more cooperation in offshore wind](#)', Wind Europe, 30. augusts, 2022.

Politikas ieteikumi

- Apmierināt pašreizējo reģiona fosilās gāzes pieprasījumu, izmantojot ciešāku reģionālo sadarbību un esošo infrastruktūru.
- Pārtraukt atbalstu un ieguldījumus pastāvīgā sašķidrinātās dabasgāzes infrastruktūrā un jaunus ilgtermiņa līgumos par fosilās gāzes importu. Ar pašreizējo LNG infrastruktūru – peldošo krātuvi un regazifikācijas iekārtu Inko un Klaipēdā – pietiek reģiona vajadzībām. Tā ir jāuztver kā pagaidu rezerve, vienlaikus apzināti samazinot gāzes pieprasījumu.
- Izstrādāt detalizētu rīcības plānu, lai pēc iespējas ātrāk sociāli taisnīgā veidā pakāpeniski pārtrauktu fosilās gāzes izmantošanu reģionā. Reģionālā sadarbība ir ļoti svarīga, lai samazinātu atkarību no enerģijas importa.
- Palielināt energotaupības, energoefektivitātes pasākumu, elektrifikācijas un fosilās gāzes aizstāšanas ar alternatīviem atjaunojamās enerģijas avotiem publisko finansējumu.



Publikāciju finansē Eiropas Savienība, tomēr tajā paustie viedokļi un uzskati ir tikai un vienīgi autora(-u) viedokļi, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai CINEA viedokli. Ne Eiropas Savienība, ne finanses piešķirēja iestāde nevar par tiem uzņemties atbildību.